

Klimaatbewust(e) boeren

Klimaatbewust aan landbouw doen en daar ook slimme economische keuzes in maken, dat is de kern van het Klimrek-project. Binnen dit Vlaio LA-traject werkten Boerenbond, ILVO en VITO een klimaattraject uit voor drie sectoren: de melkveehouderij, akkerbouw met aardappelen in het teeltplan en de varkenshouderij. Het project loopt op zijn einde, maar laat duidelijk zijn dat dit nog maar het begin is!

Jana Roels, consultant Klimaat en verduurzaming
en Patrick Dieleman

De uitdagingen van klimaatverandering

De extreme weersomstandigheden van de afgelopen jaren onderlijnen de kwetsbaarheid van de landbouw voor klimaatverandering. Daarenboven rijst steeds vaker de vraag naar de koolstofvoetafdruk van onze voeding, en hoe we die kunnen verlagen. Net als andere sectoren staat onze landbouw voor grote uitdagingen en landbouwers vragen zich af hoe ze deze uitdagingen op een praktische en economisch haalbare manier kunnen aangaan. Op deze vraag wilde Klimrek antwoord bieden met een klimaattraject op maat van het bedrijf.

Klimaatscan en -advies op maat

Het klimaattraject start met een klimaatscan, gebaseerd op levenscyclusanalyse (LCA), die de landbouwer gedetailleerd inzicht geeft in de klimaat- en milieu-impact van zijn of haar bedrijf. Op basis van de bedrijfsspecifieke resultaten rijkt Klimrek handvaten aan om de bedrijfsvoering op een rendabele manier meer klimaatslim en -robuust te maken.

De scan gebeurt onder begeleiding van een klimaatconsultant. Deze adviseert en ondersteunt de landbouwer in het nemen van economisch haalbare klimaatmaatregelen zonder neven-effecten voor het milieu.

Melkveehouder Geert Vandenbussche, akkerbouwer Koen Vrancken en varkenshouder Bart De Baerdemaeker waren bereid om hun ervaringen en inzichten te delen. Alle drie deden ze met hun eigen drijfveer beroep op een klimaatscan.

Welkom op het Klimrek-slotmoment

Na 4 jaar intensief samenwerken aan een klimaattraject voor drie sectoren (melkvee, akkerbouw en varkens) sluiten wij het Klimrek-project feestelijk af met een heus slotevent!

Op 6 september zullen we in een plenair gedeelte onder meer stilstaan bij de resultaten per sector, onderzoeks- en beleidsaanbevelingen, het belang van datadelen en de toekomst per sector. In de namiddag voorzien we een uitgebreide set aan parallelle sessies, waaruit je kan kiezen.

Meer info over het programma lees je op www.ilvo.vlaanderen.be/nl/agenda/klimrek-slotevent. Vooraf inschrijven is noodzakelijk en kan tot 1 september via www.boerenbond.be/projecten/klimrek of door de QR-code te scannen.

AGENTSCHAP
INNOVEREN &
ONDERNEMEN

Vlaanderen
is ondernemen

Melkveehouder Geert Vandenbussche

“Adviezen van Klimrek zorgden voor betere inzichten, waardoor ik betere keuzes kan maken”

Op hun melkbedrijf in Watou (Poperinge) organiseren Geert Vandenbussche en zijn echtgenote Sofie ook allerlei (teambuilding)activiteiten onder de noemer Farmfun. “Daardoor kom ik in contact met diverse mensen en ook bedrijven buiten de sector. Voldoening en waardering is belangrijk in onze job, en die haal ik uit die verbredingsactiviteiten.” Zo hoorde Geert hoe sommige bedrijven zochten naar manieren om hun klimaatimpact te reduceren. “Wanneer ArcelorMittal in het nieuws kan komen, omdat ze hun CO₂-uitstoot met 7% reduceren, dan moeten wij dat ook kunnen! Zoals in het voetbal: de beste verdediging is de aanval. Daarom ging ik op zoek naar een instantie die een klimaatscan kon uitvoeren op mijn bedrijf, en ben ik bij Klimrek terechtgekomen. Ik heb dat dan mee ondersteund, opdat ze een breed model zouden kunnen ont-

wikkelen dat gedragen wordt door de sector.”

Steeds verbeteren

De audit verliep in het begin vrij omslachtig, maar dat is stelselmatig verbeterd. De klimaatscan heeft ervoor gezorgd dat ze voor iedere investering ook de vooruitgang in duurzaamheid afwegen. “We proberen economie, dierenwelzijn en duurzaamheid met elkaar in balans te krijgen.” Geert geeft enkele voorbeelden. “We gaan nu proberen om ook in blijvend grasland klaver door te zaaien, om ons kunstmestverbruik te reduceren. Verder gaan we de vaste stalmest prioritair naar de percelen met het laagste koolstofgehalte brengen en voor onze eigen voedergewassen werken we niet-kerend, er wordt niet meer geploegd.” Een ander objectief is de langleeftbaarheid van het melkvee, waar Geert

streeft naar een vervangingspercentage van maximaal 25%. “We houden de oudere koeien meer op stro en proberen de weidegang goed te sturen. Iedere transitieperiode is een risicoperiode, en die risico’s proberen we te verkleinen. Verder werken we met DNA-analyse. 70% van de vervanging komt uit de pinken, omdat hun genetisch potentieel het hoogst is. Daar gebruiken we gesekst sperma, en bij slechts 20% van onze koeien gebruiken we een zwartbonte stier.”

Geert ervaart Klimrek als een belangrijke steun, wegens de cijfers. “Ik vind het toch een belangrijke maatstaf bij beslissingen. Dankzij de adviezen van Klimrek heb ik een beter inzicht gekregen. Dat heeft mijn visie niet veranderd, want die lag al in die richting, maar Klimrek heeft voor betere inzichten gezorgd, waardoor ik betere keuzes kan maken.”

© IVAN DE CLERQ

© BOER&TUINDER

Akkerbouwer Koen Vrancken

“Welke impact heeft onze voedselvoorziening? Dat interesseert mij als akkerbouwer”

Koen Vrancken heeft samen met zijn vader een akkerbouwbedrijf in Kanne (Riemst). Het was een pilootbedrijf voor Klimrek, wat betekent dat Koen meehielp om de methodiek op punt te stellen. “Ik merk dat de klimaatimpact meer en meer begint te spelen”, antwoordt hij op de vraag waarom hij heeft meegewerkt. “Welke impact heeft onze voedselvoorziening? Dat is een vraag die ook mij als akkerbouwer interesseert. Hoe groot is onze bijdrage? Dat we een klimaatimpact hebben, kunnen we niet ontkennen, niemand trouwens. Meteen wilde ik ook wel weten wat we wel al goed doen.”

Voor de voorbereiding van de ‘doorlichting’ had Koen niet echt veel voorbereiding, omdat hij 90% van de gevraagde gegevens uit zijn teeltregistratieprogramma kon halen. “We hebben het teelt per teelt bekeken. Je kan het je daarin zeer moeilijk maken. Alles hangt

af van hoever je in detail wil gaan.” Koen ziet wel een enorme impact van de opbrengst per ha, wanneer je de klimaatimpact per ton product wil kennen. “Bij erwten haal je zowat 6 ton per ha, bij suikerbieten is dat 90 ton. Bekeken per ton zijn suikerbieten veel beter qua klimaatimpact, terwijl per ha de erwten beter scoren. Bij de aardappelen spraken ze van vermarktbaar kilo’s, maar ik vind dat je ook moet rekening houden met de uitgesorteerde aardappelen, die we vervoederen. Bij de suikerbieten heb je zo ook de pulp en de melasse.”

Effect op de praktijk?

Koen voelde zich bevestigd in praktijken zoals het inzaaien van groenbedekkers en het gebruik van stalmest. “We deden eigenlijk al veel, maar je zit bedrijfsmatig met beperkingen, bijvoorbeeld in stalmest. We hebben wel

beslist om onze ureum nog sneller in te werken, vooral om die efficiënter te kunnen benutten. Verder hebben we onze klimaatcomputer in de aardappelbewaarloods uitgerust met een *energy saver*. Nu gaat die pas koelen wanneer er voldoende zon is en we onze pv-panelen kunnen benutten.” Als pilootbedrijf kreeg Koen veel meer vragen te beantwoorden dan zijn collega-akkerbouwers later. “We hebben bijvoorbeeld geleerd dat gewasbescherming een aandeel haalt van zowat 3%. Als je daar 10% op bespaart, dan is het uiteindelijke effect heel klein. In de akkerbouw blijkt er een enorm effect te zijn van vervluchtiging van N_2O en CO_2 vanuit de bodem. Je kan meer niet-kerend werken, om dat in te perken, maar dat deden we ook al deels. Het is een uitdaging om dat te beïnvloeden, alsook leerden we dat er hier nog extra onderzoek nodig is.”

Varkenshouder Bart De Baerdemaeker

“Grootste impact moet komen van het vakmanschap van de landbouwer”

Bart De Baerdemaeker uit Mollem (Asse) haalt drie redenen aan waarom hij de klimaatimpact van zijn bedrijf wilde kennen. “Voor het bedrijf zelf en om aan mensen uit de omgeving te kunnen uitleggen waar we mee bezig zijn, maar vooral toch omdat we samenwerken met een Belgische retailer en wilden kijken of we antwoorden zouden kunnen bieden op de zaken waar die mee bezig is. Het verhaal achter ons product wordt steeds belangrijker, en dat geldt zowel voor korte keten als voor een bedrijf zoals het onze, dat zich richt op een breder segment. Dat gaat over dierenwelzijn, milieu, maar ook klimaat.”

Bart maakte ondertussen al een tweede scan mee en de resultaten vielen wat tegen. Een probleem met slecht sperma, waar hij totaal geen vat op kon hebben, trok ‘de kilo’s vlees per zeug’ naar beneden. En de klimaatimpact

wordt uiteraard berekend op het aantal kg product dat je aflevert. Bart vertelt dat voederconversie en mestopslag de belangrijkste parameters zijn voor een varkensbedrijf. “Het moet mogelijk zijn om via genetica nog wat te gaan sturen op voederconversie en de veevoederbedrijven zijn daar ook mee bezig. Honderd gram meer of minder kan heel wat procenten schelen in de voetafdruk. Maar het blijft altijd een economische afweging. Hoever trek je dat door? Mijn afnemer vraagt een bepaalde kwaliteit tegen een zekere prijs, en ik moet zien dat ik daarbinnen kan werken. Ik vind ook dat ik dit als gemengd bedrijf moet kunnen doortrekken naar mijn akkerbouwtaak en zo de cirkel meer gesloten maken.”

Wat heeft hij geleerd uit de scans? “We besteden heel veel aandacht aan allerlei kleine puntjes, zoals groene energie en energie besparen. Dat is belangrijk,

ook maatschappelijk, maar de grootste impact moet toch komen van het vakmanschap van de landbouwer. De scan bevestigde wat we ook op basis van onze boekhoudingen opmerkten in onze bedrijfsleiderskring. Ik denk dat het interessant kan zijn dat ieder bedrijf van de kring een klimaatscan zou laten uitvoeren. Het naast elkaar bekijken van de technische gegevens en de resultaten van de scan kan extra inzichten opleveren.”

Bart vindt dat de klimaatscan echt wel een verrijking was. “Ik zou het zeker aanraden aan collega’s. Maar mijn droom blijft dat we er ook economisch iets kunnen uithalen. Een schrikbeeld is dat dit zodanig ingeburgerd geraakt, dat er eisen komen rond een maximale voetafdruk per kg vlees. We hebben dit zelf in handen genomen, en ik hoop dat we dit zelf in handen kunnen houden.” ■